

Ingvar Svanberg: Fåglar i svensk folklig tradition

BÖCKER 2013-07-16 | Uppdaterad 2013-07-23

Inom etnobiologin studerar man det biologiska kulturarvet "genom att fokusera på de biokulturella domäner som uppstår i samspelet mellan människan och arterna i hennes omgivning". Etnobiologi är en tämligen ny disciplin i Sverige.

Inom etnobiologin studerar man det biologiska kulturarvet "genom att fokusera på de biokulturella domäner som uppstår i samspelet mellan människan och arterna i hennes omgivning". Etnobiologi är en tämligen ny disciplin i Sverige. Ett standardverk i tre band gavs ut under 2000-talet på Wahlström och Widstrand (Människan och naturen; Människan och floran; Människan och faunan) och har redan blivit ett svårfunnet – och följaktligen dyrt – objekt på antikvariaten. Kanske dags för ett nytryck?

En av ämnets främsta auktoriteter är Ingvar Svanberg. Han har författat ett stort antal artiklar och böcker om folkligt bruk av och föreställningar om djur och växter i det förindustriella samhället. Bland titlarna kan nämnas Däggdjur i svensk folklig tradition (tillsammans med Staffan Fridell), Groddjur och kräldjur i svensk folklig tradition samt Folklig botanik.

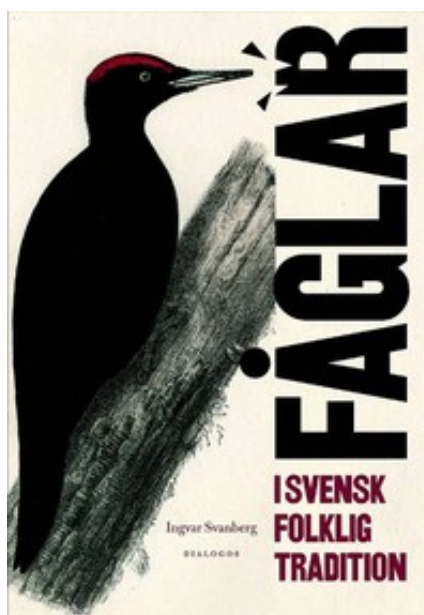
Nu är turen kommen till fåglarna. I alfabetisk ordning, från Alfågel till Örn avhandlas en rad arter som var av betydelse för allmogen i Sverige förr i tiden. Och eftersom landskapet var ett annat då skilde sig även fågelfaunan i viss mån mot dagens. Nu vanliga arter kunde fordom vara sällsynta och omvänt. Numera hamnar talgoxen i topp år efter år när fågelbordens besökare räknas, men i det förindustriella Sverige var den en utpräglad skogsfågel, som troddes förebåda en sträng vinter om den närmade sig bebyggelse.

Allmogens kännedom om fåglarnas utseende, läte och beteende var komplex, men merendels av praktisk art; eventuella estetiska förtjänster var av underordnad betydelse. Man observerade fåglarna för upplysningar om väder och vind, men även för vidskepelsens skull. Många arter ingick

Foto: privat

Ingvar Svanberg.

FAKTA

som föda i hushållen, äggen togs till pannkakor, och av andra, som lommen, kunde man göra huvudbonader och skinnpåsar.

Fåglar i svensk folklig tradition
Författare: Ingvar Svanberg
Förlag: Dialogos

De lokala namnen på fåglarna är många, Svanberg uppskattar dem till minst 37000, och boken innehåller åtskilliga exempel. Namnen kan vara ljudhärmande eller ta fasta på någon utseendemässig detalj. Men namngivningen kunde också motiveras mer funktionellt. Sädesärlan fick sitt namn eftersom dess ankomst signalerade att det var tid för vårsådd. Av den anledningen kallades arten vi i dag benämner gulärla förr sädesärla i stora delar av norra Sverige; lokala varianter var plogärla och såfågel. Slutligen kunde fåglarna tilldelas namn efter mindre önskvärda egenskaper: fiskmåsen fick heta både ars-Berita (där ars betyder arsele) och dretmåsen på grund av benägenheten att smutsa ned omgivningarna.

Ingvar Svanberg har som vanligt gjort ett gediget arbete. Fåglar i svensk folklig tradition är som en givande historiektion: lärorik, men också med utrymme för goda historier.

PETER VIKTORSSON

Blogga om den här artikeln

 Twingly bloggsök

Om du kommenterar och länkar den här artikeln i din blogg, så kommer det inlägget att länkas till härifrån.

[Pinga din blogg hos Twingly för att vi skall kunna hitta den.](#)

Läsarnas kommentarer

Din kommentar tillhandahålls av Disqus och ska ej betraktas som redaktionellt material. Genom att kommentera på Smålandsposten så godkänner du samtidigt våra [regler](#).

Gilla

Skriv en ny kommentar

Realtidsuppdatering är **aktiverad**. ([Pausa](#))

Visar 0 kommentarer

Sortera efter visa senaste först

 [Prenumerera via e-post](#) [RSS](#)

Trackback-länk